

жавний борг – це загальнотеоретична, фундаментальна, державотворча дефініція.

Все вищевикладене вимагає якісно нового підходу до визначення державного боргу, виділення його не просто в окрему теоретичну категорію, а усвідомлення даного поняття як невід’ємної ознаки сучасної держави, без вивчення якої неможливо зрозуміти суті та напрямку розвитку сучасної держави в цілому.

Усвідомлення державного боргу не просто як регулятора економіки чи засобу фінансування бюджетного дефіциту, а як однієї з основних ознак сучасної держави, а отже і подальше використання його можливостей, має ґрунтуватися виключно на правових відносинах та на чітко розробленій теоретичній базі. Це передбачає точне і безперервне виконання державою своїх зобов’язань, належне юридичне оформлення боргових відносин, систематизацію ін форм ації по існуючому державному боргу, оприлюднення інформації про використання запозичених ресурсів, звітності про склад і структуру державного боргу, прийняття спеціального законодавчого акта про державний борг, вдосконалення вже існуючих нормативно – правових актів з даного питання, притягнення вчених економістів та правознавців до обговорення проблемних питань, що виникають.

Отже дуже важливо з’ясувати правовий зміст категорії «державний борг» та визначити відповідну дефініцію на підставі аналізу та узагальнень відповідних положень, що їх визначали та обґрунтовували науковці юристи, економісти та фінансисти не тільки в Україні, а й в світі, а також положень чинного законодавства та законодавства закордонних країн.

Таким чином проблематика вивчення категорії «державний борг» є на сьогодні відкритою в науці державознавства та потребує глибоко пересмислення, системного юридичного дослідження, розроблення теоретичної, базової основи для подальшого її розвитку як загальнотеоретичного, фундаментального поняття, яке закладає основу для функціонування та розвитку сучасної держави.

Личко В. С.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри теорії держави і права*

ТРЕТЕЙСЬКІ СУДИ ЯК СУБ’ЄКТИ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Питання правової допомоги в Україні було і залишається актуальним, оскільки інститут правової допомоги в Україні знаходиться на стадії активного становлення. Законом України «Про безоплатну правову допомогу» визначені основні засади безоплатної правової допомоги, окреслено коло суб’єктів одержання та надання безоплатної правової допомоги в нашій державі. Проте, не дивлячись на значні позитивні зрушення в на-

прямку створення злагодженої та ефективної системи надання правової допомоги, аналіз чинного законодавства України надає змогу визначити ряд суб'єктів надання безоплатної правової допомоги, не конкретизованих в нормативно-правових актах щодо регулювання відносин із надання правової допомоги.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», суб'єктами надання безоплатної первинної правової допомоги в Україні є:

1. органи виконавчої влади;
2. органи місцевого самоврядування;
3. фізичні та юридичні особи приватного права;
4. спеціалізовані установи.

Згідно з положеннями статті 15 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні є:

1. центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
2. адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом;
3. адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі на підставі договору.

Окрім визначених в Законі України «Про безоплатну правову допомогу» суб'єктів надання безоплатної правової допомоги, деякі автори, наприклад, О. С. Бова до суб'єктів, що забезпечують право громадян на безоплатну правову допомогу, відносять також третейські суди.

Діяльність третейських судів в Україні на сьогоднішній день регламентується Конституцією України, міжнародними договорами, Законом України «Про третейські суди», відповідно до якого третейський суд – це недержавний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб у порядку, встановленому цим Законом, для вирішення спорів, що виникають із цивільних та господарських правовідносин. Закон України «Про третейські суди» регулює порядок утворення та діяльності третейських судів в Україні та встановлює вимоги щодо третейського розгляду з метою захисту майнових і немайнових прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб. До третейського суду за угодою сторін може бути переданий будь-який спір, що виникає з цивільних та господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом. Дія цього Закону не поширюється на міжнародний комерційний арбітраж.

Враховуючи положення Закону України «Про безоплатну правову допомогу», третейські суди можуть виступати суб'єктами надання тільки безоплатної первинної правової допомоги, яка включає такі види правових послуг, як надання правової інформації; надання консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг та інших документів правового

характеру (крім документів процесуального характеру); надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Участь третейських судів в Україні у формуванні безоплатної правової допомоги носить безпосередній практичний характер. На відміну від державних судів, де консультації з приводу звернення до суду, як правило, не надають, в третейських судах – навпаки намагаються провести роз'яснювальну роботу з приводу звернення до третейського суду за захистом прав чи інтересів. Для цього в третейських судах введено посаду відповідального секретаря, а також в багатьох випадках самі судді, керуючись принципом арбітрування, передбаченого пунктом 8 статті 4 Закону України «Про третейські суди», надають правову допомогу для досудового примирення сторін. Також регламенти багатьох третейських судів в Україні містять положення про те, що у випадку, коли особа є малозабезпеченою, третейський суд своєю ухвалою може зменшити розмір третейського збору від встановленого регламентом або повністю звільнити сторону від сплати третейського збору. І національні законодавчі акти, і міжнародні конвенції, що регламентують державний контроль за альтернативними способами вирішення цивільно-правових спорів мають на своїй меті одне – забезпечення будь-якому громадянину або підприємству доступ до правосуддя і можливість отримати справедливе рішення по своїй справі. Таким чином, закріплений Законом «Про третейські суди» правовий статус третейського суду дозволяє ефективно захищати майнові і немайнові права та охоронювані законом інтереси сторін третейського розгляду та брати участь у наданні безоплатної правової допомоги.

Однак попри все, наразі в юриспруденції ще не сформувався усталений підхід до розуміння і визначення місця третейського судочинства у правовій системі України, тому вкрай актуальними видаються подальші теоретичні і практичні розробки щодо з'ясування напрямів розвитку третейського судочинства в Україні і його ролі в забезпеченні доступу осіб до правової допомоги.

Повар О. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри теорії держави і права*

ДИТИНА ТА ЇЇ ПРАВА В ПРАВОВІЙ СПАДЩИНІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Середньовічна філософія права була тісно пов'язана з теологією, тому з'ясування того, як середньовічні мислителі розуміли дитинство та правовий статус дітей є неможливим без звернення до християнської літератури, яка у стародавні часи відігравала роль всеохоплюючого розуміння світу – водночас теологічного, філософського та етичного. Як доводять сучасні дослідники, саме християнство зіграло визначальну роль у подоланні погляду на дитину як на різновид майна, що було властиве античному